

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор Інституту,
Академік НАН України
Б.В. Буркинський
« 5 » серпня 2020р.

ПОЛОЖЕННЯ

**про практику здобувачів третього рівня освіти ступеня доктора філософії
Інституту проблем ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України**

УХВАЛЕНО

Вченою радою
ІПРЕЕД НАН України
Протокол № 11
від « 31 » липня 2020 р.

Положення розроблене відповідно до Закону України «Про освіту» (Прийнятий від 05.09.2017р., набрання чинності 28.09.2017р, «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів № 261 від 23 березня 2016 р., Положення «Про організацію освітнього процесу в Інституті проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України» (затвердженого на засіданні Вченої ради 31 липня 2020, протокол № 11). Цим Положенням регулюються загальні питання організації, проведення і підведення підсумків практики здобувачами вищої освіти денної та заочної форми навчання в Інституті.

1. Загальні положення

Практика є одним із компонентів освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки здобувачів наукового ступеня доктора філософії. Проходження практики входить до обсягу кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС), визначених УМО для реалізації освітньої складової освітньо-наукової програми підготовки докторів філософії. Згідно з навчальними планами (Економіка, Менеджмент) аспіранти проходять практику в IV семестрі другого року навчання протягом 16 тижнів. Загальний обсяг практики складає 90 годин (3 кредити). Зміст практичної підготовки визначається її програмою, яка розробляється відповідно до освітньо-наукових програм та науково-дослідної роботи відділів Інституту. Інститут самостійно розробляє і затверджує документи, що регламентують організацію практичного навчання аспірантів з урахуванням специфіки їхньої підготовки.

Практика відіграє системоутворюючу роль серед усіх форм освітньо-наукової діяльності аспіранта, дозволяє засвоїти, виявити та передати одержані знання з методики навчання спеціальних дисциплін за профілем підготовки, індивідуальності та наукової майстерності, а також збагатити і відкоригувати їх. Практика здобувачів наукового ступеня доктора філософії передбачає безперервність та послідовність її проведення для формування достатнього рівня практичних компетентностей відповідно до запланованих результатів підготовки.

2. Мета та завдання практики.

Практика є складовою частиною навчання в очній та заочній аспірантурі для професійної підготовки до науково-педагогічної діяльності доктора філософії у вищій школі. Науково-дослідна робота аспірантів є ефективним методом підготовки якісно нових фахівців, розвиває творче мислення, індивідуальні здібності, дослідні навички, дозволяє здійснювати підготовку ініціативних фахівців, розвиває наукову інтуїцію, творчий підхід до сприйняття знань і практичне застосування їх для вирішення завдань і наукових проблем. Аспіранти, за бажанням, можуть вибирати вид практики – **науково-дослідницьку чи викладацьку**.

Метою **навчально-дослідницької** практики є закріплення знань та навичок науково-дослідницької роботи отриманих в період навчання в аспірантурі Інституту, ознайомлення з проведенням фундаментальних та прикладних наукових досліджень, прийняття рішень при розв'язанні наукових, науково-методичних задач.

Завдання практики полягає у формуванні в аспірантів відповідних компетентностей:

- структурування та перетворення наукових знань в навчальний матеріал;
- формування професійних умінь, пов'язаних з науково-дослідницькою діяльністю;
- опанування аспірантами сучасними освітніми технологіями, розвитку творчого підходу до наукової діяльності, формування потреби у самовдосконаленні, підвищення своєї кваліфікації;
- гнучкості в адаптації до нового соціального середовища;
- оформлення документації щодо планування та результатів науково-дослідної діяльності.

Метою **викладацької практики** є закріплення теоретичних знань, практичних навичок та умінь роботи викладача ЗВО. Практика передбачає вирішення таких завдань:

- формування та розвиток професійно-педагогічних навичок та умінь викладача вищої школи, зокрема, оволодіння аспірантами комунікативними

компетентностями, необхідними для якісного проведення лекцій, ведення семінарських і практичних занять, застосування новітніх технологій навчання та сучасного обладнання

- виховання у аспірантів творчого, дослідного підходу до педагогічної діяльності;

- формування у аспірантів потреб в підвищенні своєї наукової та науково-педагогічної кваліфікації;

- оволодіння навичками та вмінням виконувати навчально-методичну роботу викладача ЗВО.

Терміни проходження практики та її програма визначаються в індивідуальному плані аспіранта, затверджуються науковим керівником та завідувачем відділу, до якого прикріплений аспірант.

3. Бази практичної підготовки

База практичної підготовки повинна забезпечувати виконання програми практики для здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії.

Базами практик можуть бути відділи Інституту, сучасні підприємства (організації, установи) різних галузей міського господарства, науки, освіти, торгівлі, сільського господарства, державного управління, а також бази за межами України, що мають необхідну навчально-матеріальну і методичну базу та кваліфіковані кадри.

За наявності в Інституті державного замовлення на підготовку фахівців перелік баз практики надають органи, які формували замовлення на спеціалістів.

У випадку, коли підготовка спеціалістів здійснюється за замовленням фізичних осіб, бази практики забезпечують ці особи.

Здобувачі вищої освіти мають право самостійно обирати для себе місце проходження практики і пропонувати його для використання. У цьому випадку здобувач вищої освіти повинен подати на розгляд клопотання від бази практики (**Додаток 1**) за 2 тижні до початку проходження практики. Клопотання зберігаються до завершення навчального року у керівника практики.

Підприємства (організації, установи), які використовуються як бази практики, повинні відповідати наступним вимогам:

-наявність структур, що відповідають спеціальностям або освітнім програмам, за якими здійснюється підготовка докторів філософії;

-можливість кваліфікованого керівництва практикою аспірантів;

-надання здобувачам вищої освіти права користування бібліотекою, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства;

-можливість наступного працевлаштування кращих випускників аспірантури Інституту (на загальних підставах при наявності вакансій).

Базою для проходження науково-дослідницької практики є відділи ІПРЕЕД НАНУ, за якими закріплені аспіранти.

Аспіранти можуть самостійно, за погодженням з відділом, обирати для себе місце проходження практичної підготовки. Побаження аспіранта повинно бути обґрунтовано заявою на ім'я завідувача відділу, до якого не пізніше ніж за два тижні до початку практичної підготовки додається лист з відповідної установи зі згодою прийняти аспіранта для проходження науково-дослідницької практики.

Зміна бази практики можлива лише з поважних причин і лише до подання проекту наказу про проходження практики. Рішення про можливість зміни бази практики приймає завідувач аспірантури.

Безпосереднє керівництво практикою кожного аспіранта здійснює його науковий керівник.

Аспіранти, які з поважних причин не змогли пройти педагогічну практику у запланований термін, повинні пройти її в інший час, визначений відділом.

Аспіранти інших закладів вищої освіти (наукових установ) можуть проходити практику в Інституті на умовах договорів, укладених між Інститутом (базою практики) і відповідними закладами.

Наказ на проходження практики оформлює завідувач аспірантури.

Контроль за виконанням програми практики аспірантів здійснює завідувач аспірантури, гарант відповідної освітньої програми та науковий керівник.

За підсумками проходження практики аспірант подає:

- звіт про проходження практики;
- відгук наукового керівника про проходження практики;

- витяг з протоколу засідання відділу про затвердження звіту.

Звіт аспіранта (**Додаток 2**) та витяг з протоколу засідання відділу про затвердження звіту подаються аспірантом до відділу аспірантури; зазначена документація зберігається в індивідуальному плані аспіранта і розглядається під час атестації.

Загальне керівництво та контроль за проходженням практики аспіранта покладається на гаранта відповідної освітньої програми.

Безпосереднє керівництво та контроль за виконанням програми практики аспіранта здійснюється його науковим керівником, який:

-забезпечує чітку організацію, планування та облік результатів практики;

-затверджує загальний план-графік проведення практики, його місце в системі індивідуального планування аспіранта;

-надає методичну допомогу в плануванні та організації навчальної взаємодії;

-контролює роботу практиканта, вживає заходи щодо ліквідації недоліків в організації практики;

-готує відгук про проходження практики (**Додаток 3**);

-гарант освітньої програми знайомить аспірантів з формою та змістом звітної документації і спільно з керівником здійснює облік проходження практики аспірантами.

4. Права та обов'язки аспірантів

Здобувачі вищої освіти у період організації і проходження практики **зобов'язані:**

—за тиждень до початку практики прослухати лекцію з охорони життя і безпеки, виробничої гігієни та санітарії;

—до початку практики одержати від наукового керівника консультації щодо оформлення необхідних документів;

—у повному обсязі виконати всі завдання, передбачені програмою практики і вказівками наукового керівника;

- вивчити і суворо дотримуватись правил охорони праці, техніки безпеки;
- нести відповідальність за виконану роботу;
- у випадку відсутності або запізнення повідомляти про це керівник практики або завідувача аспірантурою;
- відвідувати консультації, методичні наради, які проводить керівник практики;
- у встановлений термін здати звіт про виконання завдань практики.

Здобувачі вищої освіти **мають право:**

- звертатися до керівників практики Інституту, що виникають у процесі проходження практики;
- користуватися матеріальною базою, бібліотекою, кабінетами та навчально-методичним забезпеченням, використовувати технічну, інформаційно-методичну та іншу документацію, необхідну для виконання програми практики;
- на свободу наукової творчості;
- вносити пропозиції щодо удосконалення освітнього процесу та організації практики;
- брати участь у роботі бази практики (конференцій, тощо).

5. Підведення підсумків практики

Після закінчення терміну практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми та індивідуального завдання. Документація з практики, визначена робочою програмою практики, подається здобувачами вищої освіти для перевірки упродовж трьох днів після закінчення практики.

Вимоги до звіту. Загальна форма звітності здобувача вищої освіти за практику – це письмовий звіт, підписаний здобувачем вищої освіти та керівником практики.

Звіт має містити відомості про виконання здобувачем вищої освіти усіх розділів програми практики та індивідуального завдання, висновків та пропозицій, список використаної літератури та інше. Вимоги та обсяг звіту вказується в програмі практики відповідно до специфіки спеціальності.

Здобувачі вищої освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час за наявності відповідних документів.

Результати практики для освітнього ступеня доктора філософії оцінюються за 100–бальною шкалою.

За шкалою ECTS	За національною шкалою		Кількість балів
	прописом	цифрою	
A	Відмінно	5	90-100
B	Дуже добре	4	82-89
C	Добре	4	75-81
D	Посередньо	3	69-74
E	Задовільно	3	60-68
Fx	Незадовільно	2	35-59
F	Незадовільно	2	1-34

Критерії оцінки діяльності здобувачів вищої освіти під час практики

90 – 100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, знає і вміє застосовувати у практичній діяльності сучасні технології і нові інформаційні засоби, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82 – 89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75 – 81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота

за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки від керівника практики; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою керівника практики.

69 – 74 балів – D («посередньо») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60 – 68 балів – E («задовільно») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35 – 59 балів – Fx («незадовільно»). Відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу чи незадовільну оцінку при складанні заліку за практику, але за певних умов може повторно пройти практику і отримати позитивну оцінку. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

0 – 34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики і отримав незадовільну оцінку при складанні заліку за практику.

Прикінцеві положення

Положення затверджується Вченою Радою Інституту та водиться в дію наказом директора.

Контроль за виконанням Положення здійснюють посадові особи Інституту в межах своїх повноважень, визначених посадовими інструкціями.

ДОДАТОК 1

Директору Інституту проблем
ринку та економіко-екологічних
досліджень НАН України
академіку НАН України,
професору
Буркинському Б.В.

директора

(назва закладу)

Іванова Івана Івановича

КЛОПОТАННЯ

Прошу направити здобувача(ку) вищої освіти факультету / інституту

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____ для
проходження практики з _____ по _____ року на базі

(назва закладу)

Керівництво від бази практики гарантує:

1. Створити необхідні умови для виконання здобувачами вищої освіти програм практики, не допускати використання їх на посадах та роботах, що не відповідають програмі практики та майбутній спеціальності.
2. Забезпечити здобувачам вищої освіти умови безпечної роботи на кожному робочому місці. Проводити обов'язкові інструктажі з охорони праці: ввідний та на робочому місці.
3. Надати здобувачам вищої освіти можливість користуватись лабораторіями, кабінетами, майстернями, бібліотеками, технічною та іншою документацією, необхідною для виконання програми практики.
4. Під час практики здобувачі вищої освіти виконують всі правила внутрішнього розпорядку. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення повідомляти заклад вищої освіти.
5. Після закінчення практики дати характеристику (відгук) про кожного здобувача вищої освіти, в котрій відобразити якості підготовленого ним звіту.
6. Практику здобувачі вищої освіти проходять на безоплатній основі.

Дата

Директор закладу _____

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОБЛЕМ РИНКУ ТА ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ**

**Звіт
з науково-педагогічної / науково-дослідницької
практики аспіранта**

(відділ)

(спеціальність)

(прізвище, ім'я, по батькові)

Термін проходження практики _____

Науковий керівник

(прізвище, ініціали)

Гарант програми

(прізвище, ініціали)

Завідувач відділу

(прізвище, ініціали)

**Характеристика (відгук)
на здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії**

(прізвище, ім'я, по-батькові здобувача вищої освіти)

« » 20 р.

Посада керівника практики

(підпис) (прізвище, ініціали)

печатка

Необхідно зазначити про:

- рівень теоретичних знань, отриманих в університеті;
- наявність практичних навичок самостійного вирішення завдань за програмою практики;
- якості, які продемонстрував здобувач вищої освіти під час проходження практики;
- ступінь володіння й використання інноваційних технологій;
- вміння дотримуватись етичних правил поведінки;
- активність та ініціативність;
- ступінь володіння й використання форм та методів педагогічної діяльності;
- вміння будувати стосунки з учнями та вчителями;
- повноту виконання програми та індивідуального завдання;
- загальну оцінку проходження практики

